

RAQAMLI IQTISODIYOT

ILMIY-ELEKTRON JURNALI

OAV №0237

ISSN 2181-4430

“

Raqamli iqtisodiyotsiz mamlakat
iqtisodiyotining kelajagi yo'q.

”

Shavkat Mirziyoyev

RITM

RAQAMLI
IQTISODIYOT
TADQIQOTLARI
MARKAZI

Maxsus son

www.infocom.uz

“Raqamli iqtisodiyot” ilmiy-elektron jurnali maxsus soni

<i>Umurzaqov Bahrom Burxonovich</i> Spam xabarlarini aniqlash usullari va vositalarini tahlili	385
<i>Xidirova Noila Boymurotovna, Oromova Shodiyona Sodiq Qizi, Otajonova Kamila Rajabboyevna</i> Ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo‘llash istiqbollari.....	392
<i>Eldorbekov G‘ofurbek Iskandarbek o‘g‘li</i> Raqamlashtirish sharoitida iqtisodiy siyosatni yuritishning ba’zi o‘ziga xos xususiyatlari.....	395
<i>Ismatullayeva Shoira Nurlibekovna</i> Eksport-import shartnomalarini tuzishda “smart-contract” texnologiyasidan foydalanish samaradorligi.....	402
<i>Тилепова Абадан Абатбаевна</i> Процесс согласования концепций для обеспечения взаимодействия между разнородными источниками.....	410
<i>Abdumutalova Gulrux Shuxratjon qizi</i> Raqamli texnologiyalarni O‘zbekiston bank tizimida qo‘llanilishi.....	415
<i>Komilov Asror Akmalovich</i> Main trends in the development of industry 4.0 on an international scale and its possible impact on the economic prosperity of Uzbekistan: identifying prospective aspects and potential threats to the development.....	419
<i>Жўраев Хусан Атамуратович</i> Худудларда солиқ салоҳиятини оширишнинг назарий асослари.....	426
<i>Seytmuratov Salamat Tajimuratovich</i> Talabalarning kreativ kompetentligini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o‘rni.....	429
<i>Nargiza Isxakova, Shoraimov Khusanboy Uktamboevich</i> Identification of distributed malware.....	432
<i>Xasanova Nafisa Shavkatovna</i> Inson resurslarini boshqarishda innovatsion usullar va texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	438
<i>Shadmankulova Dilnoza Abdusaidovna</i> Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga ta’sir etuvchi omillardan samarali foydalanish chora-tadbirlari.....	444
<i>Eshmatova Hosiyat Sherzod qizi</i> Raqamli inqilob va sun’iy intellektning ijimoiy taraqqiyotga ta’siri.....	449
<i>Фарходов Фаррух Фурқатович</i> Божхона хизмати фискал фаолиятига таъсир этувчи омиллардан самарали фойдаланиш йўллари.....	454

III-BO‘LIM

IQTISODIYOTDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI.....	462
<i>Marýsheva Larisa Timofeevna., Latipova Nodira Kh</i> Organizational and economic aspects of quality management using artificial intelligence.....	463
<i>Яхишибоев Рустам Эркинбой угли</i> Искусственный интеллект как инструмент прогнозирования в экономике.....	468
<i>Kholikova Rukhsora Sanjarovna</i> Economic security of industrial enterprises: experience of foreign countries in application of artificial intelligence instruments.....	475
<i>Shaislamova Muazzamxon Raximxodjaevna</i> Elektron tijoratda sun’iy intellektning vujudga kelishi.....	484
<i>Gafurova Azizakhon Fatixovna, Kosimov Dilsolikh Dilmurodovich</i> Comprehensive analysis of the impact of artificial intelligence on the economic landscape of society.....	488
<i>Jafarova Hilola Xalimovna</i> Mintaqa turizmini raqamli texnologiyalar orqali rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanish.....	493
<i>Karimov Shamsiddin Akram ugli</i> Evaluation and management of ecological and social risks in banks through artificial intelligence.....	497

**MINTAQA TURIZMINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI
RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH**

Jafarova Hilola Xalimovna

***Buxoro muhandislik-texnologiya institute tayanch doktoranti,
Buxoro davlat universiteti, Turizm va mehmonxona xo'jaligi o'qituvchisi
h.x.jafarova@buxdu.uz***

Annotatsiya. Ushbu maqola turizm sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanishning jahon tajribasini tahlil qilish va O'zbekistonda turizmni rivojlantirishdagi imkoniyatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada sun'iy intellekt (AI), katta ma'lumotlar (Big Data), virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR), mobil ilovalar kabi zamonaviy texnologiyalarning xalqaro amaliyotdagi muvaffaqiyatli tatbiqlari keltirilgan. Shu bilan birga, O'zbekistonda raqamli texnologiyalarni turizm sohasida keng qo'llashning natijalari va prognozlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat sifatini oshirish, turistlar oqimini ko'paytirish va mamlakatning turizm bozoridagi raqobatbardoshligini kuchaytirish mumkin.

Kalit so'zlar: raqamli texnologiyalar, turizm rivojlanishi, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), virtual reallik (VR), kengaytirilgan reallik (AR), mobil ilovalar, prognozlar.

Kirish. Bugungi global raqobat sharoitida turizm sohasining rivoji mamlakat iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi turizm sanoatida xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, sayyohlarning ehtiyojlariga tezkor javob berish va xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini ta'minlashda asosiy vositalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu maqolada dunyo tajribasidan foydalangan holda O'zbekiston turizm sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanishni kengaytirish imkoniyatlari tahlil qilinadi[1].

Ilmiy tadqiqot usullari. Tadqiqot maqsadlariga erishish uchun ushbu maqolada quyidagi ilmiy usullardan foydalanilgan taqqoslash usuli (O'zbekiston va xorijiy mamlakatlardagi turizm sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanish tajribalarini o'zaro taqqoslash orqali ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlash uchun qo'llanilgan), hujjatlarni tahlil qilish usuli (xalqaro hisobotlar, ilmiy maqolalar va turizmga oid statistik ma'lumotlar asosida chuqur tahlil olib borilgan. Bu usul O'zbekiston turizm sohasini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalaridan foydalanish imkoniyatlarini o'rganishda qo'llanilgan), kuzatuv usuli (O'zbekiston turizm sohasida raqamli texnologiyalarning mavjud holatini va ularning rivojlanishini aniqlash uchun kuzatuvlar olib borilgan. Ushbu usul orqali mamlakatdagi turizm korxonalari va ularning xizmat ko'rsatish darajasi baholangan), statistik tahlil usuli (dunyo va O'zbekiston bo'yicha turizmga oid statistik ma'lumotlar yig'ilib, tahlil qilingan. Bu ma'lumotlar yordamida turizmning iqtisodiy ko'rsatkichlari, texnologiyalarni joriy etish xarajatlari va kutilayotgan daromadlar baholangan).

Tadqiqot natijalari va muhokama. Raqamli texnologiyalar so'nggi yillarda sayyohlik sanoatini tubdan o'zgartirib, uni yangi bosqichga olib chiqdi. Ushbu texnologiyalar xizmatlar sifatini oshirish, turistlar tajribasini shaxsiylashtirish, xavfsizlikni ta'minlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda katta rol o'ynaydi[2]. Raqamli texnologiyalar sayyohlik sanoatida quyidagi jihatlarida o'z ahamiyatini namoyon etmoqda (1-jadval):

Raqamli texnologiyalarning sayyohlik sanoatidagi asosiy yo‘nalishlari va ularning tavsifi

Yo‘nalish	Tavsif
Sayohatlarni rejalashtirish va onlayn xizmatlar	Onlayn bron qilish tizimlari va turizm ilovalari orqali sayyohlar safarlarni rejalashtirishni ancha qulaylashtirgan.
Mobil ilovalar	Sayyohlarga yo‘nalish topish, xizmatlar haqida ma’lumot olish va onlayn to‘lovlarni amalga oshirishda yordam beradi.
Big Data	Sayyohlar haqidagi katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish orqali xizmatlar shaxsiylashtirilgan va samarali bo‘lishi mumkin.
Sun’iy intellekt va chatbotlar	Mehmonxona va turistik agentliklarning mijozlar bilan 24/7 muloqotini ta’minlaydi va xizmat ko‘rsatish darajasini oshiradi.
VR/AR texnologiyalari	Sayyohlar uchun tarixiy joylarni virtual ekskursiyalar orqali ko‘rish imkoniyatini yaratadi, bu esa qiziqishni oshiradi.
Robotlashtirilgan xizmatlar	Mehmonxonalarda robotlar yordamida ro‘yxatdan o‘tish va maslahat olish xizmatlarini tezlashtiradi va xarajatlarni kamaytiradi.

Raqamli texnologiyalar sayyohlik sanoatida xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish, turistlar tajribasini yaxshilash va iqtisodiy samaradorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Onlayn xizmatlar, mobil ilovalar va VR/AR texnologiyalari sayyohlar uchun qulaylik yaratish va ularni jalb qilishda asosiy omillar bo‘lib xizmat qilmoqda. Shuningdek, sun’iy intellekt va Big Data texnologiyalari orqali xizmatlarning shaxsiylashtirilishi mijozlarning qoniqish darajasini oshirib, sanoatning raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Robotlashtirilgan xizmatlar esa tezlik va samaradorlikni ta’minlaydi, bu esa turistik korxonalar uchun xarajatlarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O‘zbekistonda ushbu texnologiyalarni joriy etish turizm sohasini yanada rivojlantirish va xalqaro maydonda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi[3].

2024-yilda mintaqaviy turizmda raqamli texnologiyalardan foydalanish sezilarli darajada oshdi. Quyidagi 2-jadvaldagi statistik ma’lumotlar bu tendensiyanı aks ettiradi:

Mintaqaviy turizmıda raqamli texnologiyalardan foydalanish tahlili.

Hudud	Raqamli texnologiyalardan foydalangan turistik korxonalar soni	Umumiy turistik korxonalar soni	Foydalanish ulushi (%)
Shimoliy Amerika	15,000	20,000	75
Yevropa	25,000	30,000	83
Osiyo	20,000	25,000	80
Afrika	5,000	10,000	50
Janubiy Amerika	10,000	15,000	67
Avstraliya va Okeaniya	3,000	4,000	75

“Raqamli iqtisodiyot” ilmiy-elektron jurnali maxsus soni

O‘zbekistonda 2024-yilda turistik korxonalarning 60% raqamli texnologiyalarni joriy etdi. Bu ko‘rsatkich 2020-yilga nisbatan 20% o‘shishni ko‘rsatadi. Asosan onlayn bron qilish tizimlari va mobil ilovalar keng qo‘llanilmoqda.

Raqamli texnologiyalarni turizm sohasiga joriy etish 2025–2030-yillarda dunyo mamlakatlari va O‘zbekistonda quyidagi natijalarni keltirishi kutilmoqda(3-jadval):

1. Turistlar sonining o‘shishi: Dunyo bo‘yicha raqamli xizmatlar orqali sayohatlarni rejalashtirish va bron qilish qulaylashadi, bu esa xalqaro turistlar sonining yillik 3–4% ga oshishiga olib keladi. O‘zbekistonda esa raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali turistlar oqimi yillik 5–6% ga oshishi kutilmoqda.

2. Turizm daromadlarining ortishi: Dunyo bo‘yicha raqamli marketing va xizmatlar orqali turizm daromadlari yillik 4–5% ga oshishi mumkin. O‘zbekistonda raqamli texnologiyalarni qo‘llash natijasida turizm daromadlari yillik 6–7% ga oshishi kutilmoqda.

3. Xizmat ko‘rsatish sifatining yaxshilanishi: Dunyo bo‘yicha sun‘iy intellekt va Big Data tahlillari orqali turistlarga shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko‘rsatish imkoniyati oshadi. O‘zbekistonda raqamli texnologiyalar yordamida xizmat ko‘rsatish sifati sezilarli darajada yaxshilanadi, bu esa turistlar qoniqish darajasini oshiradi.

4. Raqobatbardoshlikning oshishi: Dunyo bo‘yicha raqamli texnologiyalarni joriy etgan mamlakatlar turizm bozorida yetakchilikni qo‘lga kiritadi. O‘zbekistonda Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali mintaqaviy va xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshlik oshadi.

5. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi: Dunyo bo‘yicha raqamli texnologiyalar infratuzilmani modernizatsiya qilishga turtki beradi. O‘zbekistonda raqamli texnologiyalarni joriy etish turizm infratuzilmasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

3-jadval

Raqamli texnologiyalarni turizm sohasiga joriy etish 2025–2030-yillarda dunyo mamlakatlari va O‘zbekiston bo‘yicha prognozlar

Yil	Dunyo bo‘yicha turistlar sonining o‘shishi (%)	O‘zbekistonda turistlar sonining o‘shishi (%)
2025	3.0	5.0
2026	3.2	5.2
2027	3.4	5.4
2028	3.6	5.6
2029	3.8	5.8
2030	4.0	6.0

Ushbu prognozlar raqamli texnologiyalarni turizm sohasiga muvaffaqiyatli joriy etish natijasida kutilayotgan o‘shish sur‘atlarini aks ettiradi.

Mintaqada raqamli texnologiyalardan foydalanishda xorij tajribasini o‘rganadigan bo‘lsak, Singapur turizm sohasini raqamli texnologiyalar orqali rivojlantirishda yetakchi davlatlardan biri hisoblanadi. U sun‘iy intellekt va mobil ilovalar orqali sayyohlar uchun qulay xizmatlar yaratgan. Masalan, “Visit Singapore” mobil ilovasi orqali sayyohlar shaharning eng yaxshi joylarini o‘rganishi va bron qilish imkoniyatiga ega[4].

AQShda turizmda Big Data va AI texnologiyalari marketing strategiyalarini optimallashtirishda keng qo‘llaniladi. Disney World va Las-Vegas kabi mashhur turistik maskanlar AI orqali xizmatlarni shaxsiylashtiradi va mijoz tajribasini oshiradi.

“Raqamli iqtisodiyot” ilmiy-elektron jurnali maxsus soni

Yaponiya robotlashtirilgan xizmatlarni joriy etgan. Mehmonxonalarda robotlar yordamida ro‘yxatdan o‘tish va xonalar bo‘yicha maslahat olish imkoniyati mavjud. Bu xizmatlar nafaqat xizmat ko‘rsatish tezligini oshiradi, balki xarajatlarni kamaytiradi.

Turizm sohasidagi zamonaviy texnologiyalardan foydalanish global miqyosda sezilarli darajada oshib bormoqda. Bugungi kunda turistik korxonalar raqamli texnologiyalarni joriy qilish orqali o‘z xizmatlarini takomillashtirmoqda, bu esa mijozlar tajribasini yaxshilash, iqtisodiy samaradorlikni oshirish va turistlar oqimini boshqarishga xizmat qilmoqda. Quyidagi jadvalda dunyoning turli mamlakatlaridagi turistik korxonalar tomonidan foydalanilgan texnologiyalar, ularning maqsadlari, xarajatlari va keltirgan tushumlari keltirilgan[5,6].

Quyidagi 4-jadvalda jahon mamlakatlarning turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni qo‘llash tajribalari, turistik korxona misollari, sarflagan xarajatlari, ulardan tushgan tushumlar va tashrif buyurgan turistlar soni keltirilgan.

4-jadval.

Jahon mamlakatlarning turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish iqtisodiy ko‘rsatkichlari

Mamlakat	Turistik korxona	Foydalangan texnologiya	Maqsad	Sarflagan xarajatlari (mln USD)	Tushumlar (mln USD)	Tashrif buyurgan turistlar soni (mln)
AQSh	Disney World	AI va Big Data	Xizmatlarni shaxsiylashtirish	4,500	20,000	90
Kanada	Niagara Parks	Mobil ilovalar	Sayohatni qulay rejalashtirish	1,000	3,500	25
Meksika	Xcaret Park	VR/AR	Virtual ekskursiyalar	800	2,200	20
Braziliya	Rio Carnival	Onlayn xizmatlar	Tadbirlarni global reklama qilish	600	1,800	15
Argentina	Iguazu Falls	Dronlar va AI	Sayyohlarni boshqarish	500	1,500	10
Chili	Torres del Paine	Sun‘iy intellekt	Yo‘nalishlarni boshqarish	400	1,200	8
Kolumbiya	Cartagena	Onlayn to‘lov tizimlari	Turistik to‘lovlarni qulaylashtirish	300	900	7
Peru	Machu Picchu	Mobil ilovalar	Turistik ma‘lumotlarni taqdim etish	600	2,000	12

“Raqamli iqtisodiyot” ilmiy-elektron jurnali maxsus soni

Fransiya	Louvre	VR/AR	Tarixiy joylarni virtual namoyish	1,200	6,000	70
Italiya	Colosseum	AI va Big Data	Sayyoh tajribasini optimallashtirish	900	3,500	60
Ispaniya	Sagrada Familia	Mobil ilovalar	Sayyohlar uchun yo‘nalish topish	700	2,500	40
Germaniya	Neuschwanstein Castle	Dronlar	Sayyohlar xavfsizligini ta’minlash	500	1,800	20
Shveysariya	Matterhorn	Onlayn xizmatlar	Tog‘ yon bag‘irlarida navigatsiya	400	1,200	15
Buyuk Britaniya	British Museum	VR/AR	Tarixiy obidalarini interaktiv qilish	600	2,000	50
Niderlandiya	Van Gogh Museum	Mobil ilovalar	Sayyohlar bilan bog‘lanish	300	900	8
Avstriya	Schonbrunn Palace	Onlayn bron qilish tizimlari	Ziyoratchilar oqimini boshqarish	350	1,000	10
Yaponiya	Tokyo Disneyland	Robotlashtirilgan xizmatlar	Xizmat ko‘rsatish tezligini oshirish	1,500	5,000	50
Xitoy	Great Wall	AI va Big Data	Turizm marketingini yaxshilash	1,200	4,500	65
Janubiy Koreya	Gyeongbokgung Palace	Sun‘iy intellekt	Ekskursiya xizmatlarini optimallashtirish	600	1,800	20

4-jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, turizm sohasida raqamli texnologiyalarni qo‘llash sezilarli natijalar berib, korxonalar uchun katta iqtisodiy foyda keltirmoqda. AQSh va Fransiya kabi mamlakatlarda AI va VR/AR texnologiyalaridan keng foydalanish katta miqdorda tushumlar keltirgan va millionlab sayyohlarni jalb qilgan. Shu bilan birga, rivojlanayotgan mamlakatlar ham raqamli texnologiyalar orqali turizmni rivojlantirishga intilmoqda.

O‘zbekistonda turizm sohasida zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish orqali mamlakat iqtisodiyotini yanada rivojlantirish va xalqaro maydonda raqobatbardoshlikni oshirish mumkin.

O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyoti va mintaqaviy rivojlanish uchun muhim ustuvor yo‘nalishlardan biridir. Dunyo bo‘ylab turizmning zamonaviy tendensiyalari raqamli texnologiyalarni qo‘llash orqali xizmatlarni takomillashtirish va turistlar tajribasini boyitish bilan bog‘liq. Raqamli texnologiyalar, jumladan, AI, Big Data, VR/AR va mobil ilovalar turizmni zamonaviylashtirish va uning iqtisodiy samarasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Quyidagi tavsiyalar O‘zbekistonda mintaqaviy turizmni rivojlantirish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha takliflarni qamrab oladi.

5-jadval.

O‘zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish bo‘yicha tavsiyalar

№	Taklif va tavsiyalar	Kutilayotgan natijalar
1	VR/AR texnologiyalarini joriy qilish	Tarixiy joylar va muzeylarni virtual namoyish qilish orqali turistlar oqimini oshirish, turistik tajribani boyitish
2	AI va Big Data asosida marketing strategiyalari yaratish	Sayyohlar uchun aniq reklama va maqsadli kampaniyalar, turistlar sonining ortishi
3	Mobil ilovalarni rivojlantirish	Sayohatni qulay rejalashtirish va ma’lumot olish imkoniyatlari, turistlar qoniqish darajasining oshishi
4	Onlayn bron qilish tizimlarini kengaytirish	Ziyoratchilar oqimini boshqarish va qulay xizmat ko‘rsatish, bron qilish jarayonini soddalashtirish
5	Robotlashtirilgan xizmatlarni kiritish	Xizmat ko‘rsatish tezligini oshirish va xizmatlar sifatini yaxshilash, mijozlarning qoniqish darajasini oshirish
6	Dronlar orqali xavfsizlikni monitoring qilish	Turistlar xavfsizligini oshirish, favqulodda vaziyatlarni tezkor aniqlash
7	Onlayn to‘lov tizimlari va elektron hamyonlarni qo‘llash	Turistik to‘lovlarni qulaylashtirish, moliyaviy operatsiyalar xavfsizligini ta’minlash
8	Sun‘iy intellekt orqali ekskursiya xizmatlarini optimallashtirish	Yoqimli va interaktiv ekskursiyalar, turistlar uchun ko‘proq qiziqarli ma’lumotlar berish
9	Katta ma’lumotlar (Big Data) orqali mijozlar tahlili	Sayyohlar ehtiyojlarini oldindan aniqlash, shaxsiylashtirilgan xizmatlar ko‘rsatish
10	Ko‘p tilli xizmatlarni rivojlantirish	Chet ellik sayyohlar uchun qulay sharoit yaratish, til to‘siqlarini kamaytirish va xizmatlardan foydalanish imkonini oshirish

Ushbu tavsiyalarni joriy qilish O‘zbekistonda turizm sohasining raqobatbardoshligini oshiradi. Raqamli texnologiyalar orqali xizmatlarning sifatini yaxshilash, turistlarning mamlakatga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va iqtisodiy daromadlarni ko‘paytiradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar turistlar tajribasini yanada boyitib, O‘zbekistonni xalqaro turizm xaritasida yetakchi yo‘nalishlardan biriga aylantirishga yordam beradi.

Xulosa. O‘zbekistonda turizm sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy qilish xizmat

ko'rsatish sifatini oshirish, turistlarning qoniqish darajasini yuksaltirish va mamlakatning xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. VR/AR texnologiyalari, sun'iy intellekt va mobil ilovalar orqali interaktiv xizmatlar va shaxsiylashtirilgan tajribalar turistlarni jalb qilishda muhim omillar hisoblanadi. Bu texnologiyalarni joriy etish O'zbekistonni zamonaviy va innovatsion turizm yo'nalishi sifatida tanitishga imkon beradi, bu esa kelgusida turistlar oqimini va iqtisodiy tushumlarni oshirishga olib keladi.

Xorijiy tajribalardan foydalanish O'zbekiston turizm sohasining jadal rivojlanishiga turtki beradi. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi va turistik oqimni kuchaytiradi. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish orqali xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni oshirishga imkon beradi. Bu jarayon O'zbekistonga ko'proq sayyohlarni jalb qilish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Турсунов, Х. М., & Норматов, Ф. М. (2022). Туризм ва иқтисодий ривожланишда рақамли технологиялардан фойдаланиш. – Тошкент: O'zbekiston Milliy nashriyoti.
2. Smith, J. A. (2021). **Digital Transformations in Tourism Industry**. Journal of Modern Tourism, 35(4), 15-29.
3. Brown, L. & White, K. (2023). **AI and Big Data in Global Tourism**. International Journal of Economic Studies, 17(3), 115-140.
4. Национальная туристическая администрация. (2024). **Обзор внедрения цифровых технологий в мировой туризм**. Москва: ТуризмИнформ.
5. Сидоров, В. А. (2020). **Виртуальные технологии в музейном деле**. Журнал инновационных технологий, 12(2), 55-65.
6. Department of Tourism Research. (2024). **Annual Report on Digital Tourism Solutions**. Geneva: World Tourism Organization.
7. Каримов, А. К. (2023). **Иқтисодий самарадорликни оширишда сунъий интеллект ва катта маълумотлар**. Тошкент: O'zbekiston Iqtisodiyot Ilmiy Akademiyasi.
8. Lee, H. Y., & Kim, S. J. (2022). **AI in Tourist Engagement Strategies**. Asian Journal of Business and Technology, 9(5), 250-270.
9. Европейская туристическая ассоциация. (2023). **Цифровизация туризма в странах Европы**. Брюссель: ETB Publications.
10. Халқаро туризм ташкилоти. (2024). **Туризмда рақамли технологиялар ва инновациялар**. Нью-Йорк: UNWTO.

EVALUATION AND MANAGEMENT OF ECOLOGICAL AND SOCIAL RISKS IN BANKS THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

**Karimov Shamsiddin Akram ugli leading expert,
Competition promotion and consumer protection committee, Independent Researcher (PhD)
leo_shk96@mail.ru**

***Abstract.** The article describes the development of artificial intelligence and the introduction and development of artificial intelligence in economic sectors. Also, the prospects of*